

v njegovi broširi ali knjižnici, take, da se ne strinjajo z resnico, toraj mislim, da smem v imenu vseh volilcev predlagati, da se gospodu županu Jožefu Ornigu za njegovo dosedajno odlično delovanje izreče najtoplejša zahvala in popolna zaupnica.“ Ta resolucija se je z velikim navdušenjem sprejela. — Nezaupnica proti onemu gospodu svetniku pa se je glasila: Zbrani volilci vseh treh volilnih razredov izrečejo nasprnemu gospodu svetniku, ker je brez vzroka v svoji broširi zasramoval gosp. župana Orniga svojo popolno nezaupnico!“ Tudi ta resolucija se je enoglasno sprejela in to — govori dovolj.

Iz Makolj. V predzadnjem „Fihposu“ piše nek duševni siromak od tukaj o Štajerčevem papirju o njegovem tisku itd. z eno besedo, takšne neumnosti, da smo prvič mislili, to je pisal kak učenec iz pervega razreda ali vendar je ta g. dopisnik precej dolgo študiral. Piše tudi da pri nas „Štajerc“ marsikomur slučajno v roke pride ker ga naši trgovci kar kupoma za ljudmi mečejo. Ljudstvo se je seveda tej debeli laži smejalo, ker tega še nihče videl ni in tudi ni potreba, ker ima pri nas „Štajerc“ tako nad 80 pravih naročnikov, ki si naročnino sami plačujejo. Sram Vas tedaj naj bo Vi lažnjivi Fihposov dopisnik in pazite da ne pride za Vas skoraj dan plačila, ker naši trgovci so pošteni in miroljubni kristjani in se ne bodo dolgo od Vas po Vašem umazanem časniku kot neverniki in odpadniki katoliške cerkve blatiť pustili, ker sicer bi bili primorani se z Vami pri c. kr. sodnji seznaniti.

Pretep v farovžu. Iz marnberške okolice se nam poroča: Pri nas živi gospod župnik Štole, kateremu je glavno opravilo politika. Ta gospod povabil je pred nekaj tedni k sebi kočarja Habermana, kakor pravijo, na glažek vinca. Haberman se je tega povabila prav razveselil. V teku pogovora vprašal je župnik kočarja kakšne časnike da bere. Haberman mu

je odgovoril čisto prostodušno, da bere „Štajerca“. Hipoma na to pa pograbi župnik kočarja za prsi z besedami: „Ti Antikrist, marš ven!“ in ga rinil skozi vrata, zunaj pa mu nepričakovano prisolil dve zaušnici. Ko je Franc Haberman bil tako lepo postavljen na zrak, si je hitro oddahnil, potem pa naskočil sam. Kaj se je tu sedaj zgodilo — ni nikdo videl, ker bilo je že jako temno. Slišali so se samo klici na pomoč in pa besede: „črna kanalija!“ Drugi dan imel je župnik na glavi pest debele bule. Podal se je v Marnberg po zdravniško spričevalo. Pa tudi Haberman je hitel v Marnberg k sodišču ter tam povpraševal, če ga župnik toži. Ker ga župnik ni tožil, potakem tudi Haberman ni tožil župnika. Ali glej, zadnji dan, ko se je še zamogla tožba vložiti, vložil je župnik proti Habermanu tožbo. Ko je to zvedel, bilo je že prepozno za tožbo vložiti proti župniku. Pri obravnavi v Marnbergu bil je Haberman vsled župnikove zvitosti obsojen in sicer samo zaradi izraza „črna kanalija“ na tri dni zapor. Zaradi nasilstva bil je Haberman oproščen. Haberman je rekuriral v Maribor, kjer se pa obravnava še ni vršila. Haberman je ubogi kočar, vdovec s šestimi malimi otroci.

Iz Vranskega. Tudi mi vranski fantje in dekleta se moramo še bolj poprijeti vrlega „Štajerca“ in malo obrazložiti kako se nam godi, ki smo naprednega mišljenja in nečemo biti nazadnjaški, kakor bi to radi neki naši fihposovci. Ker nas ti ljudje ne morejo spraviti na njih polzki led, pa nas prav nesramno pikajo in nas imajo celo za zaspance; to pa le zato, ker mi uočemo trobiti v njih prhljivi rog. Mi smo navdušeni za dobro stvar, zato pa tudi čvrsto potegnimo s „Štajercem“, „Naš Dom“ pa naj ostane res le — doma.

Samomor. V Bohovi blizu Maribora obesil se je dne 6. aprila hlapec Janez Potisk na štali svojega

Tuintam pa še vpraša kdo Pravico: Tudi tega imenitnega gospoda bode te zaprli? On se ja zmiraj cedi same pravičnosti in pobožnosti.

Stari Pravica pa odvrne vsakemu: Pravični in pobožni ljudje se v našem cesarstvu ne zapirajo. To pa je jeden najbolj zrelih ptičkov, katere sem jaz že sploh kedaj v roke dobil. Splošni klici: Žalostno! Sramota!

Nekaj listov iz zgodovine kmetskega stanu.

(Spisal M. Kmetskakri.)

Dalje.

IV.

Sliši se govoriti, da nekda ni bilo treba mnogo davka plačevati. Toda temu ni tako, temveč tudi v starih časih so morali vsi kmeti, posebno sužni, plačevati razne davke, ki so bili tuintam zelo visoki višji nego dandanes. Sme se celo trditi, da so včasih davki podložnike še hujše tlačili kakor robota.

Najnavadnejši davek naših prednikov je bila desetina, t. j. vsak kmet je moral dati deseti del vseh pridelkov svojemu gospodu. Dajal je toraj: žito, živino, maslo, kože, svinje, kokoši, piščance, jajca, sadje, strd, vosek, predivo, seno, slamo, deske, drva, denar i. t. d. A desetino so imeli v davnih časih le slušni kmeti, kar so pridelali sužni podložniki, pa je bilo sploh vse lastnina gospodova, ki je smel zahtevati in vzeti, kolikor in kar se mu je zljubilo. Pripetilo se je neredkokrat, da so jemali gospodje po jedno četrtno, da celo po jedno polovico vseh pridelkov.

Navesti hočem tukaj par izgledov desetine. Leta 1426 je moralo dati 127 ljubljanskemu škofu podložnih kmetov iz gornjegrajskega okraja 56 srebrnih mark, t. j. po našem denarju 2352 kron, 89 ovc, 156 piščancev, 1440 jajec, 10.800 hlebčkov sira, 6 dež (kibelj) masla, par sto mernikov (mecnov) raznega žita, nekaj pračev lodna in drugih malenkosti. — V Jarenini je bilo 22 podložnikov, ki so dajali vsak samo po 22 veder vina in 2 kokoši kot desetino. Nek „Heinrich vom Zelzthale“ (na gornjem Štajerskem) je lahko redil na svojem posestvu 9 krav; on je moral

gospodarja, kjer ga je gospodar našel še le čez dva dni. Da se mu je samomor resnično posrečil, vzel je seboj dve štrangi. Samomorilec zapustil je baje hranilnične bukvice z 800 kronami.

Stekli psi. V občini Slemen pri Mariboru ustrelili so te dni neznanega rumenega psa, kateri je že predstojnikovega viničarja in enega Italijana ugriznil. — V okolici Maribor umrla je te dni neka deklica, ker jo je ugriznil stekel pes.

Župnik in zgubljen ura. Dne 14. aprila vršila se je pri ptujskem kazenskem sodišču zanimiva obravnava. Gospod Marinič župnik iz Majšperga tožil je posestnika in kamnoseka Janeza Ulčarja in kamnoseka Jožeta Kopše ki sta dan po volitvi dne 18. marca našla na cesti zlato uro, cenjeno na 80 godinarjev, in tri krone pa en groš denarja. Sodnik praša zatoženega Ulčarja, kaj se je zgodilo z najdenim denarjem. Ulčar odgovori: „Dnar nima druge smrti, kakor da se ga zapije!“ Zapili so toraj denar uro pa, ko sta zvedela, da sliši gospodu župniku, dala nazaj. Kmet Kopše pa pravi, da se mu je čudno zdelo, kaj bi neki le tako lepega „žutega“ na cesti ležalo; ko je pa pobral, bila je lepa ura in župnik je rekel da je koštala 130 gld. Župnik je baje rekel, da je zgubil okoli 30 kron denarja, katerega je nabral na dan volitve za Mohorjeve knjige. Zatoženca se zagovarjata, da sta našla samo tri krone in ker znaša najdenina od najdene ure 10 procentov, bi jima tedaj pristojalo 8 goldinarjev in sta vsled tega bila od tožbe oba popolnoma oproščena. Toraj jako krščansko, namesto biti obdarovana, ju je hotel župnik spraviti v luknjo. Ulčar pa je po obravnavi tudi rekel: „Prmojduh, nič več vere ne morem 'met!'“ Ta g. Marinič je izvrsten agitator, in drugi dan po volitvi, se govori, da je iskal zgubljeno blago nekje po travnikih. (?) — Drugokrat pa, če se nam bo poljubilo, bomo pa še povedali o neki doti 1.200 gld. in še tudi neko

vsako leto dati 2 vola in 312 hlebčkov sira. Najemnik velike kmetije Griesshof v Paltenski dolini je imel nasledno desetino: 1 marko srebra (zdaj 42 kron), 45 mernikov (mecnov) rži, 45 mernikov ovs, 2 mernika prosa, 3 mernike fižola, pol mernika maka, 6 kokoši, 3 gosi, 100 jajec, 6 svinj, 24 ovčjih kož, 6 volov, 700 hlebov sira, 1 koštruna in 1 kozla.

Razun davka v pridelkih, je bilo treba plačevati tudi več davkov v denarju. Vsi odrasli ljudje, obojega spola, so dajali telesni davek, ki je bil različne visokosti, včasih po krajcarju, včasih pa zopet po goldinarju in še više. Kdor se je hotel ženiti, moral si je dovoljenje takorekoč kupiti. Tudi ženitovanjski davek ni bil povsod enak, njegova visokost je bila največ odvisna od dobre ali slabe volje gospodove.

Ce je umrl sužni kmet, zapadlo je celo njegovo premoženje gospodu. Pa že v starih časih je bila navada, da je gospod vzel samo del zapuščine, večinoma jedno tretjino, tuintam tudi samo jedno desetino, ostalo pa je prepustil otrokom. Po nekaterih krajih je bil gospodar zadovoljen, če so mu dali dediči najboljšo glavo živine iz hleva — mrtvaškega vola. Ako

dogodbo bomo popisali, kako je po noči zaradi iskanja prepovedanega sadu se mazala in sicer s pestjo, neka krokarjevi barvi podobna suknja. —

Iz Središča. Dne 22. marca t. l. smo pokopali barvarskega mojstra in veleposestnika gospoda Karla Venigerholza. Gospod Venigerholz je pred kakimi 42 leti prišel iz daljnega Hanoveranskega, se vedno prav pridno obnašal ter si v tem času pridobil precej premoženja. Kot barvarski kalfa je tudi potoval po Italijanskem. Bilo je to v kritičnih časih, ko je papež Pius IX. blagoslovil vojnike, ki so se poganjali zoper Avstrijo. Tudi naš Venigerholz je pristopil v papeževo armado. Pri nekaki šarmiciji je bil ranjen. Krogla ga je zadela v bedro. Prišel je v bolnišnico, kjer so mu mogli kroglo izrezati. Ubogi je tedaj kri prelival za papeža in njegovo deželo. Dolga leta je bil ud občinskega zbora in šolskega sveta. Če se je kedaj v dobrodelnih namenih nabiralo, je rad v žep segnil. Akoravno protestant, je rad daroval za farno cerkev. Gospod župnik pa vendar niso dopustili, da bi rajnki bil pokopan v obiteljskem grobišču. Na zadnjem koncu pokopališča so mu pri plotu nekaj prostora odločili. Čeravno so središki duhovniki morebiti v tem slučaju prav katoliško ravnali, ali lepo in kristjansko to vendar ni bilo. — Bodi mu Bog milostljiv!

Iz Bizeljskega se nam poroča: Čvrste fante imamo pri nas. Dne 5. aprila potrjenih je bilo v Brežicah iz naše občine v vojake v prvem razredu 18, v vseh razredih pa skupaj 36 naših fantov. Radovedni smo, če se bodo one „Fihposove lažidevice“ kaj jokale za fantami, kadar bodejo „einrukali“.

Štriholče na Koroškem. (Požar.) 6. aprila ob 10. uri zvečer začel je goret Kadilnikov škedenj v Štriholičah. Razen škednja pogorela je hiša, neka koča in neka kamra. Lastniki koče prišli so ob vse premoženje, tudi ena koza s tremi mladiči ostala je

je umrla žena podložnikova, morali so dati navadno gospodu njeno najlepše oblačilo. Da je gospod prepustil kacemu podložniku kakšno hišo ali posestvo, moral je plačevati vsako leto poseben davek. V krajih, kjer so se kmeti kedaj spuntali in gospodom kaj škode napravili, morali so uporni podložniki in njihov potomci potem plačevati nek davek, kazni imenovan. Kadar so se vršile v gradu, v samostanu ali v farovžu velike slovesnosti in rodbinske svečanosti, treba je bilo kmetom prinesiti lepa darila, katera so zvali „počeščenje.“

Navedene davke, katere je dobival gospod, so kmeti, kadar je bila slaba letina, zelo težko zmagovali. Še bolj so občutili davčno breme, ko so zaradi mnogih vojsk in pogostih turških napadov bili tudi vladarji primorani, uvajati nove davke ali pa poviševati stare. Tedaj se je celó gospodi začel kmet smiliti in nikoli ni rada privolila novih bremen, izgovarjaje se na preveliko ubožnost podložnikov. Leta 1559 so se gospodje branili cesarskega davka, češ, da si mora mnogo siromašnih kmetov izposojevati denar za davke na visoke obresti. Leta 1591. so tožili štajerski gospodje cesarju, da so njihovi kmeti izdelani do kosti

v ognju, ker se je ogenj tako hitro razširil. Prihitela je takoj na pomoč domača požarna bramba, a ni se ji posrečilo, nesrečo takoj omejiti, ker so bila poslopja skoraj čisto skupaj. Še le ko je prišla na pomoč sosedna požarna bramba, se je posrečilo, čeravno z velikim trudom, ogenj omejiti, tako da so se poslopja s slamo in šinkelnom krita in 1—3 metre oddaljena od ognja obvarovala nesreče. Štriholče ima okoli 40 poslopij in bi bila najbrž vse žrtva požara, ako ne bi prihiteli nam pomagat požarniki iz bližnje okolice. Bog jim toraj stotero povrni.

Telegram iz Leskovca. „Ljubi „Štajerc“! Naš gospod Stoklas je zdrav! Zlato uro in verižico ali ketenco še zmiraj ima! Krme ali fojtra nam manjka tudi po celem Leskovcu! Včasih se tudi malo spraskamo, pa ne vsi. Pa ker sem povabljen k farovžki Micki na fureš, nimam časa, toraj prihodnjič več!

Kdo je usiljivec? Iz mnogo krajev se nam poroča, kako nesramno se „Štajerčevim“ naročnikom vsiljuje tisti „Fihpos“. Njegovi agitatorji da so prave podrepne muhe. Če ga vržeš pri vratih ven, pa ti že pri oknu svojo neumno butico notri pokaže. Zgodilo se je že dostikrat, da so take usiljence mogle kmetice z svojimi burkljami iz kuhinj poditi. Kaj radi stikajo taki usiljivci za slovenskimi dekleti; fantov ne marajo toliko, pa oni že vedo zakaj. Če pa „Fihposu“ že slabo gre in je potreba cvenka, pa je pomoč hitro tukaj. Nič drugega ni potreba kakor oznaniti kak offer, pa je stvar za nekaj časa zopet rešena.

Pri Sveti Marjeti niže Ptuja še vedno ni božjega miru. Znani Zorko še vedno rogovili in ščuva. Hudo ga pečejo svete besede „Varuj te Bog“, kateri napis nosijo šolarice na svojih glavniki v nemškem jeziku na svojih nedolžnih glavicah in ta človek jim to z glav iztrga. Ali bo res potreba tega gospoda spraviti pred kazenskega sodnika? Ali res višja cerkvena

in mozga, da si ne morejo več privoščiti grizljaja kruha in da že po 2, 3 in še več let niso mogli plačati naloženih davkov. Enakih pritožb bi vam lahko kar na ducate navedel.

Najhujše zlo pri „cesarskih“ davkih je bilo, da so jih morali tudi gospodi plačevati. To je bilo tudi pravično, si misliš, ljubi bralec. Seveda, pravično je bilo, toda nekatera gospoda ni sama plačevala, marveč je njej naloženo davčno svoto izprešala iz svojih podložnikov. Velikokrat se je zgodilo, da so gospodi in njihovi uradniki od kmetov več zahtevali, kakor je bilo od vlade določeno, in si na ta način polnili globoke žepe. Zavoljo teh goljufij so dali pozneje vse davke po trikrat oznaniti v cerkvi in določili, da ni nikomur treba več plačati, kakor je bilo oznanjeno. Kdor zahteva več, tega naj zatožijo deželnemu glavarju. Pa kdo si je upal tožiti svojega vsemogočnega gospoda, ker cesar je bil „tačas“ jako daleč.

Ako primerjamo davke, katere so kmeti pred nekaj stoletij plačevali, moramo reči, da so današnji davki veliko, veliko manjši. Tudi je treba pomisliti, da sedaj ne plačujemo zastonj, ker imamo lep mir in red, o kakoršnjem naši predniki še sanjali niso; imamo

oblast nima nobene moči, da bi tako nekrščansko počenjanje preprečila? Kaj pa si naj verno ljudstvo misli o takem Kristusovem namestniku, ki spravlja s takimi izgledi našo sveto vero v nevarnost! Prašamo tedaj našo višjo cerkveno oblast očitno: Kdo bo za to odgovoren!!!

Iz okolice Djekše na Koroškem. Hrabri „Štajerc“! Ker si nam tako lepe nauke pisal pred in po Veliki noči o vstajenju Kristusovem in ker si se tudi med nami že precej razširil, ti tudi mi pošljemo par vrstic iz našega revnega kraja, da bi jih natisnil, ker tudi mi ti hočemo povedati, kako smo pri nas obhajali veselo Alelujo. — Vesela je res bila Velika noč, ali burja brila nas je tako močno, da bi skoraj ne mogli priti k službi božji. Kar piše celovski murček („Mir“) o nevihti, ki je bila 16. in 17. januarija, da je trajala ta nevihta tri dni in da smo bili v kletih zaprti, ni res. Morebiti je smuknil oni dopisnik res v svojo klet in sicer en dan poprej, potem mu pa že moremo verjeti, da se ga je pošteno nasrkal, potem pa ostal v kleti tri dni in tri noči, kakor Jonas v ribjem trebuhu, pa brez zamere. Nevihta pa je bila res strašna, ki je trajala od četrte ure popoldan pa do šeste zjutraj, kakoršne med nami še noben človek ne pomni. Potrgala je precej streh iz naših hiš. Po gozdih je sama podrtija, sadno drevje porovano. Kar smo popravili, nam je pa zopet na Veliko noč razneslo. Posebno se imamo zahvaliti našemu poslancu, ker nam je pripomogel, da smo dobili v naše gozde brezplačnih delavcev, ker sami mi bi ne utegnili vsega tega opraviti. Kar nam je ostalo čez ono lansko dežovje pobrala nam je letošnja burja. Kaj bo z nami ubogimi kmeti, ker nesreča tu, nesreča tam, stroški pa vedno naraščajo. Sedaj nas čakajo veliki stroški. Pravi se namreč, da bomo zidali novo cesto na trg Djekše. Mi oddaljeni hoditi

vse polno lepih cest, precej železnic, pošte, dovolj duhovnikov, učenih zdravnikov, veliko raznih šol in kar je največ vredno: vsi poštene ljudje imajo pred postavo enake pravice.

Pa sedanjih lepših in boljših časov nam niso preskrbeli klerikalci, te so nam priborili liberalni vladarji ter naprednjaki, ki so večinoma v mestih vzrastli. Na tisoče naprednjakov, ki so hoteli pomagati zatiranemu ljudstvu, so klerikalci zažgali na grmadah na tisoče jih je poginilo v zaduhlih ječah, in celi potoki krvi so se prelili, predno so se začele delati vse postave po glavnem naprednjaškem nauku, da so vsi ljudje otroci Božji, vsed česar morajo imeti vsi ljudje enake dolžnosti in enake pravice. Vsi klerikalci, duhovni in posvetni, so bili zmiraj in so še zdaj proti temu, da bi imeli kmeti in delavci tiste pravice, kakor jih imajo duhovniki in plemenitaši, ki so večidel goreči klerikalci. Bivši klerikalni minister grof Falkenhayn se je pred par leti celo tako izpozabil, da je rekel: kmet naj nosi vsa bremena (vse davke), če hoče imeti tudi vse pravice. — Delajo tako pravi prijatelji? (Dalje prihodnjič.)